

Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition

1998 • No. 3

25.3.1998

Julkaistu uudelleen 2002

Merja Tekoniemi

Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden
kehitys Venäjällä 1992-1997

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

ISSN 1235-7405
Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2002

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Merja Tekoniemi

Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys Venäjällä 1992-1997

Tiivistelmä

Neuvostoliiton hajottua keskuksen ja alueiden väliset suhteet alkoivat etsiä uusia muotoja alueilta lähteneiden aloitteiden pohjalta. Käytännössä vallan- ja vastuunjakokysymyksiä ei kuitenkaan pystytty heti selkeästi ratkaisemaan. Sekä federaatiosopimus että perustuslaki toivat keskuksen ja alueiden välisiin suhteisiin laillisen perustan, mutta eivät ratkaisseet useita alueyksiköiden väliseen hierarkiaan liittyviä kysymyksiä. Tämä on johtanut alueiden keskinäiseen kilpailuun keskushallinnon myöntämistä etuuksista. Keskuksen ja alueiden välisen tulonjaon osalta tätä on edesauttanut Venäjän epäselvä tulonjakopolitiikka. Alueiden keskinäinen yhteistyö on maantieteellisesti suhteellisen laajaa, mutta käytännön tasolla tehotonta. Keskushallinto on luonut aluesuhteita lähinnä uudistusmielisten kuvernöörien ja presidentin alue-edustajien kautta. Vuonna 1997 ns. vallanjakosopimusten solmiminen nopeutui. Niiden kussakin tapauksessa erilainen sisältö vahvisti edelleen alueiden suurempaa eriarvoisuutta. Eriarvoisuus ei ole ongelma sinänsä, mikäli sille on selkeät perusteet. Nykyisessä tilanteessa olisi tärkeää täsmentää keskuksen ja alueiden välistä vastuun ja vallanjakoa, saada tasoitettua alueiden välisiä suuria elintasoeroja ja edistää maan säilymistä yhtenäisenä kokonaisuutena.

Asiasanat: Venäjä, alueet, fiskaalifederalismi

1 Johdanto

Venäjän 89 alueyksikköä¹ rajoittuvat 11 aika-vyöhykkeen alueelle. Alueet muodostavat kokonaisuuden, joka niiden koon, ilmaston, luonnonvarojen, etnisen koostumuksen ja taloudellisen kehityksen suhteen on erityisen monimuotoinen. Mielenkiintoisista alueellisista eroista huolimatta aluetason tilastotietojen vähäisyys tai täydellinen puuttuminen on kuitenkin jättänyt alueelliset kysymykset Venäjän makrotaloudellisen kehityskulun seuraamisen varjoon. Kuva alueiden kehityksestä on tästä syystä muotoutunut pitkälti niiden tasavaltojen perusteella, jotka tavalla tai toisella ovat erityisen selkeästi poikenneet federaation yleisestä kehityksestä. Itsenäisyysjulistuksia antaneet tai eritasoista itsemääräämisoikeutta itselleen vaatineet tasavallat olivat 90-luvun alkuvuosina lähes ainoita aluetason uutisaiheita. Eniten julkisuutta on saanut vuoden 1991 lopulla Venäjältä itsenäiseksi julistautunut Tshetshenia, jonka monivuotiset vaiheet ovat antaneet vähintäänkin omalaatuisen kuvan Venäjän aluepolitiikasta. Vasta viime vuosina kiinnostus Venäjän alueita kohtaan on jälleen virinnyt ja niitä koskevat tutkimukset lisääntyneet.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkimainingeissa kysymys Venäjän pysymisestä yhtenäisenä kokonaisuutena nousi esille. Useilla tahoilla uskottiin ns. matrioska- nationalismiin kehitykseen - Venäjän jakautumiseen separatistiliikkeiden ajamien päämäärien mukaisesti. Vaikka näin ei olekaan tapahtunut, ovat keskuksen ja alueiden väliset suhteet Venäjällä säilyneet ongelmallisina. Vuoden 1993 lopulla hyväksytty perustuslaki ei ratkaissut keskuksen ja alueiden välisten suhteiden tärkeimpiä kysymyksiä, mutta tarjosi jonkinlaisen tukipilarin suhteiden lujittumiselle. Tällä hetkellä alueiden irrottautuminen Venäjältä ei ole uhka, vaan nyt haetaan pikemminkin ratkaisuja tehokkaiden ja tasapuolisten keskus-aluesuhteiden toteuttamiseksi.

¹ Tässä artikkelissa kaikkiin em. alueyksiköihin viitataan myös puhuttaessa pelkästään alueista.

2 Keskuksen ja alueiden väliset suhteet²

2.2 Keskuksen ja alueiden väliset suhteet talousuudistuksen alkuvuosina 1992-1993

Venäjän hallintojärjestelmä on kolmiportainen. Ylintä tasoa edustavat *federaation hallintokenteet*. Toisella tasolla on 89 ns. *federaation alueyksikköä* (*subjekty federatsii*), joihin kuuluu 21 tasavaltaa, 50 läänää (*oblast*), 6 maakuntaa (*krai*), 10 autonomista piirikuntaa (*okrug*) ja kaksi kaupunkia. Kolmannen tason muodostaa *paikallishallinto*, jonka uudistus Venäjällä on vasta alkamassa. Vasta keväällä 1997 **Jeltsin** hyväksyi asetuksen paikallisen itsehallinnon neuvoston perustamisesta edistämään talousuudistuksen etenemistä paikallistasolla.³

Neuvostoliiton hajottua keskuksen ja alueiden väliset suhteet alkoivat vähitellen etsiä uusia muotoja lähinnä aluetasolta lähteneiden aloitteiden perusteella. Alueet pyrkivät vetoamaan keskushallintoon uudessa tilanteessa: valtioneuvoston järjestelmä oli lakkautettu, alueiden vanhat keskinäiset suhteet olivat katkenneet eikä uusia ollut solmittu, koti- ja ulkomainen kilpailu alkoi kasvaa. Keskushallinnon mielenkiinto kohdistui kuitenkin etupäässä talousuudistuksen yleisten linjojen hahmottamiseen eivätkä keskus-aluesuhteet olleet prioriteetti. Ehkä selvimpänä keskuksen yleisenä periaatteena aluesuhteissa oli tavoite, että uudistusmieliset Jeltsinille lojaalit vaikuttajat syrjäyttäisivät vanha puolue-nomenklatuuran. Tavoitteeksi asetettiin myös alueiden itsehallinnon lisääminen, millä tarkoitettiin alueiden laajempaa oikeutta päättää itsenäisesti asioistaan. Alueille haluttiin toisaalta delegoida myös osa keskushallinnolle kuulu-

² Tässä kappaleessa on pitkälti tukeuduttu Vladislav Stelmahin artikkeleihin *AVelikorusskie regiony v kontekste vnutrifederatyvnyh otnoshenij v Rossii* (1997) ja *Regions as a Russian home policy factor* (1996).

³ Paikallistason suhteet ylempiin alueyksiköihin ja keskushallintoon samoin kuin koko paikallishallinnon uudistus on tässä esityksessä jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

vasta vastuusta. Käytännössä tavoitteet jäivät kuitenkin toteutumatta.

Selkeiden linjausten puuttuessa alueet alkoivat vähitellen ottaa hallintaansa raaka-ainevaroja. Esiintyi pyrkimyksiä autarkiaan ja sellaisten oikeuksien ottamiseen (mm. raaka-aineiden vienti), jotka eivät kuuluneet alueille. Keskuksen ja alueiden väliset fiskaalisuhteet etenkin verotuksen osalta saivat omaleimaisia muotoja, jotka joskus perustuivat keskuksen ja alueen väliseen sopimukseen, joskus vain alueen yksipuoliseen päätökseen toimia haluamalla tavalla. Jotkin etniset tasavallat, mm. Tataria ja Bashkiria, eivät tulouttaneet valtionbudjettiin mitään, mutta vastaanottivat valtiontukea ja subventioita. Alueiden välinen epätasa-arvo lisääntyi entisestään ja yllytti alueita kilpailemaan keskukselta saamiensa etujen määrässä.

Jo vuoden 1992 maaliskuussa allekirjoitettu *federaatiosopimus* pyrki linjaamaan keskuksen ja alueiden päätösvallassa olevia asiakokonaisuuksia. Tshetsheniaa ja Tatarstania lukuun ottamatta sen allekirjoittivat kaikki alueyksiköt. Sopimus suosi ns. etnisiä (kansallisia) tasavaltoja (20), joille taattiin mm. ulkomaankauppa-oikeuksia ja joiden hallintaan annettiin alueen mineraalivarat. Lisäksi ne saivat pitää itsellään huomattavan osan alueensa verotuloista. Muille alueyksiköille ei tällaisia etuuksia annettu. Etnisten tasavaltojen aseman korostaminen johtui historiallisten syiden⁴ lisäksi myös niiden lisääntyneistä itsenäisyyspyrkimyksistä, joiden katsottiin olevan uhkana maan yhtenäisyydelle.

Federaatiosopimuksen vahvistama alueyksikköjen välinen epätasa-arvo oli perusteena useille aluetason protesteille, joista ehkä kärkevimpiä esimerkkejä olivat Sverdlovskin läänin tapahtumat vuonna 1993. Läänin taloudellisen tilanteen heikennyttyä läänin keskushallinnolle tulouttama 75 % osuus verotuloista katsottiin epäoikeudenmukaiseksi. Ratkaisuna nähtiin läänin statuksen muuttaminen tasavallaksi, jolloin Sverdlovsk voisi käyttää valtaosan verotu-

loistaan itsenäisesti. Venäjältä irtautumisesta ei ollut kyse.

Heinäkuussa 1993 tehty päätös Sverdlovskin läänin nimen muuttamisesta Uralin tasavallaksi virallistettiin marraskuussa. Virallistamisen jälkeen Uralin tasavalta oli olemassa vain alle kaksi viikkoa. Syksyllä 1993 presidentti Jeltsinin ja vanhoillisen parlamentin välisen valtataistelun seurauksena maan parlamentti lakkautettiin ja kaikentasoiset alueneuvostot erotettiin tehtävistään. Näin kävi myös Sverdlovskissa. Sverdlovskin lääninä olivat tukeneet sen ympärillä sijaitsevat läänit, joten kokeilun onnistuminen olisi varmasti merkinnyt vastavaan käytännön pikaista laajentumista. Tähän keskushallinto ei ollut valmis. Keskushallinnossa ymmärrettiin sen sijaan poliittisten sopimusten merkitys ja asioista pyrittiin sopimaan alueen tukemien poliittisten ryhmien kanssa.⁵

2.2 Perustuslaki hyväksytään

Joulukuussa 1993 hyväksytty *perustuslaki* toi keskuksen ja alueiden väliin suhteisiin yleisen laillisen perustan. Perustuslailla pyrittiin federaatiosopimuksen tavoin selkiyttämään työnjakoa ja lisäämään alueiden välistä tasa-arvoa. Laissa määriteltiin eri hallintotasojen omat ja yhteiset tehtävät. Vuonna 1993 perustettiin uuden perustuslain mukaisesti parlamentin ylähuone (federaationeuvosto), jossa aluksi oli vaaleilla valitut edustajat.⁶ Edustajien on tarkoitus tuoda alueiden näkökulmaa päätöksentekoon parlamentissa.

Sinänsä tervetullut perustuslaki oli kuitenkin monilta osin liian ylimalkainen ja ristiriitainen täsmentämään keskuksen ja alueiden välistä käytännön problematiikkaa. Perustuslakiin sisältyy useita ongelmallisiksi koettuja kohtia,

⁵ Nezavisimaja Gazeta, liite ARegiony≅ 2/97, 13.11.97, Easter (1997), 621

⁴ Vuoden 1977 perustuslaissa etnisille tasavalloille annettiin eniten oikeuksia. Neuvostoliiton aikaisen kansallisuuspolitiikan mukaisesti suurille kansallisille vähemmistöille perustettiin oma tasavalta, autonominen alue tai piirikunta. Nykyään kyseisten alueiden asukkaiden enemmistö koostuu kuitenkin useimmissa tapauksissa venäläisistä.

⁶ Federaationeuvostoon valittiin vaaleilla kaksi edustajaa kustakin alueyksiköstä (yhteensä 178). Vuodesta 1995 alkaen siirryttiin järjestelmään, jossa ylähuoneessa on viran puolesta kaksi edustajaa (alueen hallinnollinen johtaja (kuvernööri, presidentti) ja alueen lainsäädäntöelimen johtaja (alueyksikön duuman puhemies tms.).

joiden merkityksestä ollaan erimielisiä. Ehkä tärkein ongelmakokonaisuus liittyy perustuslain tasa-arvokäsitteeseen. Vaikka perustuslaki määrää alueyksiköiden tasa-arvoisuudesta, annetaan siinä niille toisaalta ylivertaisia oikeuksia muihin alueyksiköihin verrattuna (oma perustuslaki, kieli, presidentti jne.). Perustuslaissa mainitaan lisäksi, että esim. läänit (*oblast*) ja autonomiset piirit (*avtonomnyi okrug*) ovat tasa-arvoisia (pykälä 5) - ts. niillä on yhtäläiset oikeudet - ja toisaalta, että piirit voivat olla osa maakuntia (*krai*) tai läänejä (*oblast*). Heinäkuussa 1997 perustuslakituomioistuin ei pystynyt ratkaisemaan asiaa, vaan teki päätöksen, että kummatkin pykälät ovat voimassa.⁷ Perustuslaissa todetaan, että piirin, läänin, kaupungin, autonomisen läänin tai autonomisen piirin status määräytyy Venäjän perustuslain tai ko. alueyksikön hyväksymän lain mukaan. Statusta voidaan muuttaa perustuslain puitteissa Venäjän keskushallinnon ja aluehallinnon yhteisellä sopimuksella (э 66.2. ja 66.5). Käytännössä tämä tarkoittanee täyttä yksimielisyyttä asiasta, mikä lienee mahdollista vain harvoin.

2.3 Alueiden välinen yhteistyö tiivistyy, paikallinen päätösvalta kasvaa (1994-95)

Talosuudistuksen ajan yhteistyö alueiden välillä sai alkunsa jo vuoden 1991 lopulla, jolloin Kesken Venäjän taloudellisen yhteistyön liitto perustettiin. Vuonna 1992 13 Siperian aluetta perusti vastaavan liiton ja seuraavana vuonna Venäjällä oli jo kahdeksan alueiden välistä liittoa, jotka kattoivat koko maan alueen. Puhtaasti alueellisten liittojen ohella on perustettu tietyn teollisuudenalan sisäisiä liittoja (esim. öljyn ja kaasuntuottaja-alueiden liitto). Talusliittojen tarkoituksena on niihin kuuluvien alueiden välisen yhteistyön tehostaminen. Poliittisella areenalla talusliitot ovat esittäneet hallitukselle veto-oikeuksia, jotka vähitellen ovat kuitenkin johtaneet niiden keskinäiseen kilpailuun erilaisten etuisuuksien saamisesta.

⁷ Permin läänissä asia ratkaistiin keväällä 1996 keskushallinnon, Permin läänin ja siihen kuuluvan Komin autonomisen piirin välisellä vallanjakosopimuksella.

Alueellisten liittojen ja keskushallinnon välinen yhteistyö sai varsinaisesti alkunsa kesällä 1994, jolloin alueellisten liittojen ja parlamentin välillä tehtiin yhteistyösopimus. Sopimuksessa sovittiin alueliittojen edustajien mielipiteiden kuulemisesta alueita koskevissa laeissa (ml. budjetti- ja verolait). Lisäksi sovittiin siitä, että alueliitot huolehtivat federaatiotason kehitys-ohjelmien toteutumisesta alueella. Tämä merkitsi selkeästi alueaspektin uudenlaista huomioonottamista päätöksenteossa. Sopimuksen käytännön merkitystä on kuitenkin vaikea arvioida.

Vuoden 1994 alussa pidetyt ensimmäiset alueyksikköjen johtajien vaalit osoittivat vanhan puoluenomenklatuuran vahvuuden alueilla. Lähes kaikilla alueilla voittivat puoluenomenklatuuran tukemat ehdokkaat. Vaalikampanjoissa korostui alueen itsenäisyys ja oma identiteetti. Vaalien voittajiksi nousivat lähes poikkeuksetta ns. regionalistit ja alueiden itsenäisyys sai tarvittavaa lisäpontta. Alueiden omia kehittämissuunnitelmia alettiin laatia. Toisaalta alueellisen itsenäisyyden korostaminen tuotti myös lieveilmiöitä - joillakin alueilla alettiin mm. vaatia viisumia alueelle tulijoilta.

Alueellisen itsehallinnon yhtenä tärkeänä elementtinä aloitettiin vuonna 1994 ns. alueellisten *peruskirjojen* (ustav) laatiminen Sverdlovskin läänin johdolla. Perustuslain mukaisesti peruskirjassa määritellään aluehallinnon valtuudet sekä keskuksen ja alueiden väliset suhteet. Peruskirja hyväksytään alueen lainsäädäntöelimessä ja Venäjän oikeusministeriö tarkastaa sen. Ennen perustuslain hyväksymistä peruskirjan sisältöä vastaavaa lainsäädäntöä sai olla vain etnisillä tasavalloilla (omat perustuslait). Keskuksen ja alueiden välistä vallanjakoa selkeästi linjaavien peruskirjojen hyväksyminen pysähtyi kuitenkin keskushallinnon taholta. Pääasiallisena syynä oli peruskirjassa esitetty alueellisten lakien ylivertaisuus federaation lakeihin verrattuna maa-alueiden ja mineraalivarojen hallinnassa. Lisäksi vastustusta aiheuttivat alueiden vaatimukset nimittää itse omat edustajansa parlamentin ylähuoneeseen. Keskushallinnon puolelta asian ratkaisuksi esitettiin standardimaisen peruskirjan hyväksymistä kaikissa alueyksiköissä, mutta tähän alueilla ei suostuttu. Keskushallinto esitti myös edistävänsä tiettyjen alueiden välistä tasa-arvoa lisäävien toimenpi-

teiden käyttöönottoa lähinnä fiskaalifederalismin puitteissa.

2.4 Vaalit keskus-alue-suhteiden liennyttäjinä (1996-1997)

Vuoden 1996 aikana alueilla järjestetyissä vaaleissa kuvernöörit valittiin ensimmäisen kerran äänestämällä. Kuvernööri on alueensa toimeenpanovallan korkein edustaja ja virkansa puolesta parlamentin ylähuoneen jäsen. Kuvernöörien valitseminen alueilla järjestettävien vaalien perusteella oli ilmeisesti yksi osa presidentti Jeltsinin vaaliohjelmaa ja halua osoittaa aluetason edustajille kiinnostusta alueiden itsemääräämisoikeuden lisäämiseen. Alueiden tuki oli Jeltsinille erittäin tärkeää kommunistijohtaja Gennadi Zjuganovia vastaan käydyssä presidenttikilvassa. Presidentinvaalikamppailun ja aluevaalien päätyttyä Jeltsinille suotuisesti vanha keskus-alueet-asetelma alkoi jälleen nousta esiin. Keskushallinto pyrki käyttämään uusia kuvernöörejä taistelussaan kommunistivaltaista duumaa vastaan aseenaan vakiintumaton subventiopolitiikka. Kuvernöörien hyvät suhteet keskushallintoon saattoivat mahdollistaa valtiotuen myöntämisen alueelle tavanomaista löyhemmin perustein. Presidentin edustajat alueilla saivat lisävaltuuksia, jotka ulottuivat mm. federaation omaisuuden ja federaation alueelle jakamien subventioiden käytön seurantaan⁸. Lisäksi keskushallinto pyrki vahvistamaan paikallishallintoa aluehallinnon vastapainoksi (mm. paikallishallinnon neuvoston perustaminen ja laki paikallishallinnon rahoittamisesta).

Vuonna 1997 keskuksen ja alueiden välisen ns. vallanjakosopimusten solmiminen nopeutui. Ensimmäinen vallanjakosopimus oli solmittu Tatarstanin tasavallan kanssa jo vuonna 1994. Itse sopimus oli hyvin ylimalkainen ja varsinaisesti vallanjakokysymyksistä sovittiin

⁸ Presidentin edustajien vallasta alueilla kertovat mm. Primorskin piirissä heinäkuussa 1997 tapahtuneen energiakriisin seuraukset. Kun presidentti Jeltsin ei pystynyt erottamaan Primorskin piirin kuvernööriä Jevgeni Nazdratenkoa muiden kuvernöörien tukissa tätä, hän siirsi suuren osan Nazdratenkon tehtävistä omalle edustajalleen alueella.

sopimuksen ulkopuolisissa yhteistyösopimuksissa, joita ei julkaistu. Vuosina 1994-95 solmittiin joitakin yksittäisiä vallanjakosopimuksia⁹, mutta varsinaisesti niitä alettiin solmia vuoden 1996 alusta osana Jeltsinin vaalikampanjaa. Vallanjakosopimukset merkitsivät alueyksikköjen aseman entistä suurempaa eriarvoisuutta, sillä eri alueiden neuvottelemien sopimusten sisältö vaihteli. Presidentti Jeltsinin mukaan vallanjakosopimukset vahvistavat Venäjää korostamalla alueiden erilaisuutta ja oikeutta yksilöllisiin sopimuksiin keskuksen kanssa.¹⁰

Vuosina 1996-1997 alueiden välillä kasvanneet erot talousuudistuksessa etenemisessä sekä alueiden kyvyttömyys toimia laajasti yhtenä rintamana eivät juurikaan ole selkiyttäneet keskus-alue-suhteita. Alueellisten yhteistyöelinten vaikutus ei käytännössä ole ollut kovin näkyvää. Useimmiten yksittäinen alue on lähtenyt ajamaan asioita omalla tavallaan. Yhtenä esimerkkinä tästä on Saratovin läänissä marraskuussa 1997 hyväksytty laki, joka sallii maan ostojen ja myyntioperaatioiden läänin alueella. Venäjän duuman kommunistiedustajat vaativat lakia kumottavaksi, mutta toistaiseksi näin ei ole tapahtunut. Kunnallispalveluiden tariffien uudistamisessa alueille annettiin vapaus päättää uudistuksen yksityiskohdista ja Moskovan pormestari **Luzhkov** torjui heti hallituksen asiaa koskevan ehdotuksen.¹¹

2 Keskuksen ja alueiden väliset fiskaalisuhteet

Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden vakiintumattomuus tulee ehkä kaikkein selkeim-

⁹ Tatarstanin sopimuksen pääneuvottelija Sergei Shahrail esitti vastaavaa sopimusta solmittavaksi myös Tshetschenian kanssa, mutta tähän ei koskaan päästy ja sota laajeni.

¹⁰ Transition, 20.9.96

¹¹ The Institute for EastWest Studies Russian Regional Report 15.1.98, vol3., no. 2

min ilmi fiskaalisektorilla. Jo pelkästään keskuksen ja alueiden välisistä fiskaalisista rahavirroista käytettävät nimitykset ovat kirjavia, epäselviä ja päällekkäisiä. Tämän vuoksi myös alueille eri muodoissa suunnatun tuen suuruudesta on vaikea saada kattavaa kuvaa. Keskuksenhallinnon alueyksiköille suorittama finanssiavun tuki jakautuu karkeasti neljään ryhmään: 1. Finanssiavun rahaston kautta suoritettava tuki (valtionapu (*dotatsija*), valtiontuki (*subventsija*), pohjoisten alueiden tuki, ilmeisesti myös rahasiirrot (*transferti*)¹² yms.), 2. Ministeriöiden ja virastojen myöntämä tuki teollisuudenaloille 3. Erilaiset federaatiotason ohjelmat ja 4. Federaation budjetista annettavat lainat yms., jotka on maksettava takaisin.¹³ Aluebudjettien tulojen jakautuminen vuonna 1996 näkyy taulukosta 1.

Vuonna 1994 perustetun Federaation finanssiavun rahaston tarkoituksena oli selkiyttää aluetukijärjestelmää. Rahastosta maksettujen rahasiirtojen suunniteltiin muodostavan ainoan tukikanavan keskuksen ja alueiden välillä, mutta tässä ei ole onnistuttu.¹⁴ Finanssiavun rahastoa on kritisoitu voimakkaasti siitä, ettei sen kautta alueille siirretty tuki ole ollut riittävän tehokasta ja oikein suunnattua. Kritiikille on perusteensa, mutta toisaalta se, että valtaosa aluetuesta jaetaan kuitenkin muiden kuin finanssiavun rahaston kautta sekoittaa aluetukijärjestelmää ja tekee sen päällekkäiseksi. Usein samaa aluetta tai tukikohdetta tuetaan eri kanavien kautta.

¹² Venäläiset erottelevat eri tukimuotokäsitteitä huolimatta siitä, etteivät niiden määritelmät kaikissa tapauksissa ole toisiaan poissulkevia. Subventio (*subsidija*) = valtion budjetista tai erityisestä rahastosta maksettava useimmiten rahamääräinen tuki, jolla usein on konkreettinen käyttötarkoitus ja joka on annettu tietyksi ajaksi. Valtionapu (*dotatsija*) = valtion tai paikallisista budjeteista maksettava tuki, jolla useinkaan ei ole määrättyä käyttötarkoitusta. Rahasiirrot (*transferti*) = Tulonsiirrot vähäosaisten alueiden tai väestöryhmien eduksi. Rahasiirrot voidaan ymmärtää myös yläkäsitteeksi, johon mm. subventiot kuuluvat. (Bernar & Koll: Tolkovy ekonomitseskij i finansovy slovar v dvuh tomah, Moskva, Mezhdunarodnyje otnoshenija, 1997 & Raizberg: Ekonomitseskaja entsiklopedija dlja detej i vzroslyh, Moskva, 1995)

¹³ Ekonomika i Zhizn 30/97

¹⁴ Ter-Minassian, Teresa (ed.), 693

Taulukko 1 Aluebudjettitulojen rakenne 1996

Tulokategoria	Osuus BKT:sta 1996
1. Verotulot ja veroluonteiset maksut, joista	11.3 %
* tulo- ja voittovero	5.1 %
* palkkarahastomaksut	0.3 %
* tavaroiden ja palveluiden verot	2.5 %
* omaisuusvero	1.6 %
* luonnonvarojen käyttömaksut	0.7 %
2. Muut kuin verotulot, joista	2.9 %
* tulot valtionomaisuudesta	0.2 %
* tulot valtionomaisuuden myynnistä	0.1 %
* siirrot muilta hallintotasoilta, joista	2.1 %
** valtiontuki (subsidija)	0.1 %
** valtionapu (dotatsija)	0.1 %
** rahamääräiset siirrot (transfert)	1.0 %
** keskinäiset tilisiirrot	0.8 %
3. Budjettirahastojen tulot	0.2 %
Tulot yhteensä	14.3 %

Lähde: Review of the Russian Economy, Institute of Economy in Transition, vol 5., no. 2/1996

Vuonna 1995 saakka alueyksiköiden tulot vero- ja muiden tulojen muodossa laskivat selvästi (yli 17 prosentista noin 14 prosenttiin BKT:sta) Tämä on pakotti aluehallinnot laskemaan asumistukia sekä terveys- ja koulutuskustannuksia, jotka muodostavat valtaosan alueiden budjeteista. Tilannetta pahensi alueiden kannettaviksi siirrettyjen kustannusvastuiden lisääntyminen ja alentuneet verotulot. Arvioiden mukaan asumiskustannusten (vuokrat ja kunnallispalvelut) subventoinnin asteittainen supistaminen aina niiden täydelliseen poistamiseen saakka lisää tulevaisuudessa vähävaraisten alueiden budjettimenoja, kun alueen asukkaita on tuettava enemmän muilla sosiaalitutkimuodoilla.

Vuonna 1998 aluebudjettien tulojen arvioidaan supistuvan monesta eri syystä. Vuoden 1998 budjettiluonnos esittää alueiden valtiontukea vähennettäväksi yli 40 prosentilla (66 mrd. ruplasta 38.5 mrd. rplaan). Suurimmat vähennykset on ehdotettu pohjoisten alueiden kuljetus- ja maataloustukiin sekä Moskovan kaupungille kohdennettuun tukeen. Moskovaa pidetään

alueyksiköiden joukossa erityistapauksena, koska sen katsotaan saavan pääkaupunkiasemastaan taloudellista hyötyä. Alueiden rahoitusasemaa heikentävät budjettivähennysten lisäksi vuonna 1998 voimaanastuneet muutokset nettosaaajia ja rahoittajia (*donory*) koskevilla määrätelmissä. Vuoden 1997 lopulla hyväksytyn laskumetodin perusteella rahoittaja-alueiden joukko laajeni reilusta kymmenestä kuuteentoista.¹⁵ Venäjän finanssiavun rahaston kautta aluetuki kanavoitetaan alueille, jotka on jaettu Aerittäin paljon tukea tarvitseviin \cong ja Atukea tarvitseviin \cong . Muita alueita rahasto ei tue. Uuden metodin mukaisesti alue putoaa pois nettosaaajien joukosta, mikäli sen budjettivaje on alle 10 % BKT:sta.¹⁶ Kaiken lisäksi duuman käsiteltävänä oleva verolakiehdotus supistaisi toteutuessaan alueiden verotuloja.¹⁷

Alueen keskukselle maksamat verot vaihtelevat alueittain, vuosittain ja verotyypeittäin merkittävästi. Venäjä ei ole onnistunut muuttamaan neuvostoajoilta periytynyttä järjestelmäänsä, jossa alueet käyvät keskuksen kanssa kauppaa siitä, kuinka paljon veroja ne maksavat keskukselle. Vallanjakosopimukset ovat tavallaan kannustaneet alueita lobbaukseen. Lisäksi presidentti ja hallitus ovat hyväksyneet yksittäisiä alueita koskevia päätöksiä, jotka antavat niille erityisoikeuksia. Esimerkiksi Tatarstan saa kaikki alueellaan kerättävät verot itselleen vuoden 1998 loppuun saakka. Yleisesti ottaen tasavallat ovat saaneet pitää itsellään muita alueita suuremman osan verotuloistaan. Ne ovat myös siirtäneet keskushallinnolle suhteellisesti vähiten varoja.¹⁸

¹⁵ Laskumetodin muutokseen pakotti jatkuvasti lisääntynyt tuettavien alueiden lukumäärä.

¹⁶ Nezavisimaja gazeta 29.10.97

¹⁷ Ekonomika i Zhizn, marraskuu 1997

¹⁸ Van Selm, Bert (1997)

3 Aluepolitiikan haasteet Venäjällä

Aluepolitiikkaa harjoitettiin Neuvostoliitossa ennen perestroikan alkua lähinnä teoreettisella tasolla. Se perustui kolmelle periaatteelle: neuvostoliittolaiselle ideologialle maan hallintojärjestelmästä, leninistisille periaatteille ja sosialistisille käsityksille väestön ja teollisuuden sijoittamisesta Neuvostoliiton alueella. Neuvostoliitto oli rakennettu toimimaan suhteellisen itsenäisenä kokonaisuutena. Alueet olivat pitkälle erikoistuneita ja riippuvaisia toisistaan. Suhteet muihin sosialistisiin valtioihin perustuvat määriteltyyn työnjakoon ja ulkomaankauppasuhteita länteen harjoitettiin rajoitetusti.¹⁹

Neuvostoliiton ajalta periytynyt alueiden välinen työnjako ja sen tarjoama suhteellinen asema muihin alueisiin verrattuna muodosti talousuudistuksen alkuvaiheessa asetelman, johon alue ei voinut vaikuttaa. Venäjän aluepoliittisten raamien selkiytymättömyys ja maan vaikea taloudellinen tilanne jättivät aluetason uudistukset pitkälti alueen johdon uudistushenkisyyden ja alueen jo olemassa olleiden etujen - enimmäkseen luonnonresurssien tai hyvän logistisen sijainnin - varaan. Joidenkin tutkimusten mukaan (mm. van Selm (1997)) Neuvostoliiton aikainen talouden rakenne oli talouspolitiikkaa määräävämpi tekijä alueen talouskehityksessä ainakin 1990-luvun alkupuolella. Jatkossa talouspolitiikan merkitys tulee kasvamaan.

Talousuudistuksen aikaisen Venäjän aluepolitiikan tärkeimpiin tavoitteisiin tulisi kuulua alueiden välisten huomattavien kehityserojen kaventaminen. Tämä tarkoittaa toisaalta yhtenäisten oikeuksien ja velvollisuuksien takaaamista kaikille saman hierarkian alueyksiköille ja niiden kansalaisille ja toisaalta makrotalouden tasolla sellaista Venäjää, jossa maa säilyy yhtenäisenä taloudellisenä kokonaisuutena. Toistaiseksi ihmisten, pääomien ja tavaroiden virrat

¹⁹ Andreejeva, Laksin ... (1993), 60. Presidentti Jeltsin totesi 11.2.93 hallituksen istunnossa: *AHallituksella ei ole ollut aluepolitiikkaa. Tämä ei tarkoita sitä, että aluepolitiikan hahmottaminen on kesken, vaan todella sitä, ettei sitä ole olluakaan.* \cong

eivät aina ole voineet esteettömästi liikkua maan sisällä. Venäjää kokonaisuutena varten laaditut makrotaloudelliset tavoitteet ovat usein hajaantuneet aluetasolla erisuuntaisiksi ja näin jarruttaneet talousuudistuksen etenemistä. Useilla alueilla on mm. laskettu liikkeelle korvikerahoja tai otettu käyttöön alueellisia tuonti- ja vientitariffeja oman alueen tuotannon suojelemiseksi. Alueiden ja keskuksen väliset suhteet ovat aluetasolla usein perustuneet periaatteelle Aanna mahdollisimman vähän ja ota niin paljon kuin saat.²⁰

Venäjän eri alueiden välisistä kehityseroista on vaikea saada kattavaa ja yksiselitteistä kuvaa. Olemassa olevat alueiden väliset luokittelut ovat osittain ristiriitaisia ja vaihtelevat sekä vertailussa käytetyn ajanjakson, indikaattorien ja luokittelumetodien mukaan. Yleisesti ottaen alueet, jotka ovat voimallisimmin suuntautuneet vientiin ja onnistuneet saavuttamaan suhteellisen pysyviä vientisuhteita, ovat menestyneet parhaiten. Tämä on ollut ymmärrettävää, kun ajatellaan Venäjän suurten väestöryhmien (mm. eläkeläiset, opiskelijat, lapsiperheet) rajallista ostovoimaa. Vientiin suuntautuneet yritykset ovat lisäksi halutessaan pystyneet suoriutumaan palkkamenostaan keskimääräistä paremmin.²¹ Alueet, joiden talousrakenne on ulkomaanmarkkinoita ajatellen ollut epäsuotuisa tai joiden teollisuus on kärsinyt ulkomaisesta kilpailusta, ovat menestyneet heikoimmin. Useat Neuvostoliiton aikana merkittäviksi teollisuuskeskittämiksi luokitellut alueet ovat menettäneet asemansa niiden vanhentuneiden ja kilpailukyvyttömiä tuotteiden vuoksi. Merkittävänä poikkeuksena on Moskovan kaupunki, jonka turismi ja nopeasti kehittynyt pankki- ja palvelusektori ovat korvanneet kaupungin teollisuustuotannon laskusta aiheutuneet menetykset (lähes 60 % vuodesta 1990 vuoteen 1995).

Jonkinlaisen kuvan Venäjän alueellisista kehityseroista saa tarkastelemalla esimerkiksi BKT:n kehitystä alueilla. Talousministeriön vuodelta 1995 julkaisemat tiedot aluetason BKT-luvuista osoittavat noin 44 % Venäjän

BKT:sta keskittyvän 10:lle suurimmalle alueelle. Henkeä kohden laskettu BKT vaihtelee alueittain huomattavasti. Moskovan kaupunki, Hanti-Mansin ja Jamalo-Nenetsian autonomiset piirikunta, Samaran ja Moskovan läänit, Primorskin alue ja autonominen piirikunta sijoittuvat useiden eri indikaattorien perusteella tehdyissä vertailuissa viiden merkittävimmän alueen joukkoon. Moskovan kaupungin alue on huomattava kone-, elintarvike- ja kevyen teollisuuden keskus. Tjumenin alueella sijaitsevat Jamalo-Nenetsian ja Hanti-Mansin piirikunnat ovat Venäjän öljy- ja kaasuteollisuuden keskittymiä. Kaksi kolmasosaa Venäjän öljytuotannosta ja yli 90 % maan öljyvaroista keskittyy Tjumenin alueelle. Tappiota tuottavat yritykset keskittyivät vuonna 1995 maatalouteen ja vähiten niitä oli koneteollisuudessa. BKT-vertailussa menestyneillä alueilla on yleisesti ottaen myös vähiten työttömyyttä ja korkeimmat tulot. Vähiten teollistunut Pohjois-Kaukasian alue on työttömyyden suhteen erityisen ongelmallinen.

Ulkomaiset investoinnit sekä suorien sijoitusten että portfoliosijoitusten muodossa ovat erittäin tärkeitä alueellisen kehityksen edistäjiä. Tästä on Venäjällä erinomaisia esimerkkejä. Esimerkiksi Novgorodin lääni Luoteis-Venäjällä on kuuluisa investointieduistaan (mm. verohelpotukset, takuurahasto ulkomaisille investoijille ja mahdollisuus ostaa maata), mikä on näkynyt myös alueen ulkomaisten investointien määrässä. Maailmanpankin tutkijoiden mukaan 739 000 asukkaan Novgorodin lääniin tehdyt ulkomaiset investoinnit asukasta kohden laskettuna olivat vuonna 1996 Moskovan jälkeen toiseksi suurimmat Venäjällä. Vuonna 1996 2.5 % kaikista Venäjälle tehdyistä investoinneista kohdistui Novgorodiin, jonka väestömäärä vastaa 0.5 prosenttia koko maan väestöstä. Ulkomaalaisten osakkuusyhtiöiden osuus läänin teollisuustuotannosta oli 39 %, viennistä 83 % ja tuonnista 31 %. Koko Venäjällä ulkomaiset investoinnit ovat keskittyneet keskeiselle talusalueelle, jonne tammi-syyskuussa 1997 suuntautui yli 80 % kaikista Venäjälle tehdyistä ulkomaisista investoinneista. Näistä sijoituksista valtaosa kohdistuu Moskovaan.²²

²⁰ Andreejeva, Laksin... (1993), 9/93, 55

²¹ Tässä viitataan mm. valtion ja koko yrityssektorin mittaviin palkkarästeihin.

²² Ekonomika i Zhizn 6/98

Erityistalousalueet eivät Venäjällä ole osoittautuneet tehokkaiksi ratkaisuiksi alueiden talouskehityksen edistämiseksi. Pohjois-Kaukasuksella Ingushetian tasavallassa, Kauko-Idässä, Nahodkassa ja Kaliningardissa sijaitsevat erityistalousalueet ovat pikemminkin olleet väärinkäytösten kohteita kuin toimivia tuotanto-alueita. Venäjän hallitus on tästä johtuen harjennut alueiden lakkauttamista vähitellen. Mikäli verouudistukseen suunniteltu alueiden verotusarvon heikentäminen toteutuu, erityisalueiden verovapaus ei ilman erityistä mainintaa laissa ole mahdollista.²³

Paikallisten osakemarkkinoiden kehittymisen todella merkityksellisiksi talouskasvun moottoreiksi vaatii vielä aikaa. Toisaalta aluehallintojen kiinnostus toimivien osakemarkkinoiden luomiseksi alueille on kasvussa. Vuoden 1997 kahdeksan kuukauden aikana paikallisesti liikkeelle laskettujen osakkeiden määrä oli koko vuoteen 1996 verrattuna lähes kaksinkertaistunut. Valtaosa Venäjän osake- ja valtion arvopaperimarkkinoista on kuitenkin keskittynyt Moskovaan ja muutamaan muuhun suureen kaupunkiin.²⁴ Osakepörssien suuresta lukumäärästä huolimatta niiden kauppavolyymi on erittäin alhainen, joten suurelle osalle alueita niillä ei vielä ole todellista merkitystä.

5 Lopuksi

Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys on Venäjällä edennyt vaihteittain. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen keskus-alue-suhteet olivat määrittelemättömässä tilassa - keskushallinnossa ei mietitty aluepolitiikan yleisiä linjauksia, tavoitteita ja päämääriä. Pikaisesti vuoden 1992 alussa solmittu federaatiosopimus oli vain

muodollinen ele keskushallinnon puolelta eikä käytännössä selkiyttänyt suhteita. Vuoden 1993 perustuslaki vahvisti alueyksiköiden välistä epätasa-arvoa. Vuosina 1994-95 alkanut keskushallinnon ja alueliittojen välinen yhteistyö ei muodostunut riittävän tehokkaaksi, vaan tarjosi alueliitoille kanavan kilpailla etuuksien saamisessa keskushallinnolta. Alueellisten peruskirjojen laatiminen kariutui alkuvaiheessa, mutta olisi toteutuessaan edelleen vahvistanut alueyksiköiden epätasa-arvoa. Vuoden 1996 presidentin vaalit liennyttivät suhteita. Keskushallinto pyrki lisäämään vaikutusvaltaansa alueille luomalla hyvät suhteet kuvernööreihin ja nimittämällä alueille presidentin edustajia. Vuonna 1997 yleistynyt keskuksen ja alueiden välisten vallanjakosopimusten solmiminen vahvisti sellaisen keskus-alue-mallin syntymistä Venäjällä, joka entisestään lisää alueyksiköiden epätasa-arvoa.

Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitystä arvioitaessa jää helposti sellainen vaikutelma, että keskushallinto olisi Venäjällä mieluummin pyrkinyt hyötymään alueiden selkeästi eriarvoisesta asemasta kuin poistamaan sen. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisessä keskus-alue-suhteiden kehityksessä tällainen asetelma näkyy monissa eri asioissa - fiskaalifederalismin epämääräisyydessä, alueiden erilaisissa oikeuksissa ja velvollisuuksissa sekä eritasoisten säädösten ristiriitaisuudessa. Kun selkeää raamia keskus-alue-suhteille ei ole ollut, kukin alue on pyrkinyt luomaan sellaisen itse. Koko Venäjän kehitystä ajatellen olisi kuitenkin tärkeää, että pystyttäisiin rakentamaan sellaiset keskuksen ja alueiden väliset suhteet, jotka tukisivat maan talousuudistusta. Nykyisessä muodossaan Venäjän keskus-alue-suhteet mieluummin hajauttavat uudistusta kuin tukevat sitä.

²³ Reuters 29.10.97

²⁴ Reuters 22.10.97. Moskovan ohella Pietari, Jekaterinburg, Novosibirsk ja Vladivostok.

Lähteet:

Andreejeva, E. & Leksin, V. & Schvetsov, A. & Sitnikov, A. (1993-1997): **Regionalnaja politika Rossii: Kontseptsii, problemy, reshenija**. Sarja aiheeseen liittyviä artikkeleita, Rossiiski Ekonomitseski Zhurnal, eri numeroita vuosilta 1993-1997.

A Statistical Look at Russia=s Regions (1997), Russian Economic Trends, A Special Report

Easter, Gerald M. (1997): **Redefining Centre-Regional Relations in the Russian Federation: Sverdlovsk Oblast=**, Europe-Asia Studies, vol.49., No.4, 1997, 617-635

Goskomstat Rossii (1997): **Natsionalnyje tseta Rossii v 1989-95 g.**, statistiseskij sbornik, Moskva 1997

Hahn, Jeffrey (1997): **Will the Russian Federation survive until 2010?**, Institute for EastWest Studies, Russian Regional Report 20.11.1997

Hanson, Philip (1997): **How many Russias? Russia=s Regions and their adjustment to economic change**. The International Spectator, Vol. XXXII No.1, January-March 1997

IMF (1997): **Russian Federation - Recent Economic Developments**, IMF Staff Country Report No.97/63, July 1997

Kirkow, Peter (1997): **Russia=s Regional Puzzle: Institutional Change and Economic Adaptation**, Communist Economies & Economic trnasformation, Vol. 9, No 3, 1997

Moskovskie Novosti 3.-10.8.97 **AMatematitseskaya bednost=**

Nezavisimaja Gazeta 20.1.98 **AProblemy i perspektivy - Razvitije federatyvnyh otnoshenij Ros-sii=**

Salomon Brothers (1997): **Roadmap to Russian Regions**, London, June 1997

Stelmah, Vladislav (1997): **Velikorusskie regiony v kontekste vnutrefederatyvnyh otnoshenij v Rossii**. Novoje Pokolenije, No 1, tom. 2, osen= 1997

Stelmakh, Vladislav (1996): **Regions as a Russian home policy factor**. Europe 2000 intergration & disintegration, moscow, January 1996, A publication of The New Generation

Teresa Ter-Minassian (ed.) (1997): **Fiscal Federalism in Theory and Practice**, IMF, 1997

van Selm, Bert (1997): **Economic Performance in Russia=s Regions** , luonnos

IDÄNTALOUKSIEN KATSAUKSIA

nro:sta 4 lähtien ISSN 1235-7405

- 1/92 Pekka Sutela: **Neuvostoliiton hajoamisen taloudelliset aspektit.** 24 s.
Jouko Rautava: **Suomen ja Venäjän taloussuhteet Suomen EY-jäsenyyden valossa.** 12 s.
- 2/92 Seija Lainela - Jouko Rautava **Neuvostoliiton talouskehitys vuonna 1991.** 15 s.
Seija Lainela **Viron taloudellisen kehityksen lähtökohdat.** 9 s.
Merja Tekoniemi **Yksityistäminen itäisen Euroopan maissa ja Baltiassa.** 7 s.
- 3/92 Kamil Janáček **Transformation of Czechoslovakia's Economy: Results, Prospects, Open Issues.** 20 p.
Sergey Alexashenko **General Remarks on the Speed of Transformation in the Socialist Countries.** 25 p.
Sergey Alexashenko **The Free Exchange Rate in Russia: Policy, Dynamics, and Projections for the Future.** 19 p.
Jouko Rautava **Liikaraha, inflaatio ja vakauttaminen.** 16 s.
- 4/92 Stanislava Janáčková - Kamil Janáček **Privatization in Czechoslovakia.** 8 p.
Sergey Alexashenko **The Collapse of the Soviet Fiscal System: What Should Be Done?** 45 p.
Juhani Laurila **Neuvostoliiton ja Venäjän velka.** 23 s.
Jukka Kero **Neuvostoliiton ja Venäjän ulkomaankauppa.** 24 s.
- 5/92 Pekka Sutela **Clearing, Money and Investment: The Finnish Perspective on Trading with the USSR.** 26 p.
Petri Matikainen **"Suuri pamaus" - Puolan talousuudistus 1990.** 22 s.
- 6/92 Miroslav Hrnčíř **Foreign Trade and Exchange Rate in Czechoslovakia: Challenges of the Transition and Economic Recovery.** 39 p.
Terhi Kivilahti - Jukka Kero - Merja Tekoniemi **Venäjän rahoitus- ja pankkijärjestelmä.** 37 s.
- 7/92 Seija Lainela **Baltian maiden rahauudistukset.** 23 s.
Seija Lainela - Jouko Rautava **Baltian maiden poliittisen ja taloudellisen kehityksen taustat ja nykytilanne.** 14 s.
Sergei Alexashenko **Verojen ja tulonsiirtojen jakautuminen entisessä Neuvostoliitossa.** 17 s.
- 1/93 Pekka Sutela **Taloudellinen transitio Venäjällä.** 11 s.
Pekka Sutela **Venäjän taloudellinen voima 2000-luvulla.** 9 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa integraatiossa: ottopoikia, sisarpuolia vai ...** 11 s.
- 2/93 Inkeri Hirvensalo **Changes in the Competitive Advantages of Finnish Exporters in the Former USSR after the Abolition of the Clearing Payment System.** 35 p.
Miroslav Hrnčíř **The Exchange Rate Regime and Economic Recovery.** 17 p.
Gábor Oblath **Real Exchange Rate Changes and Exchange Rate Policy under Economic Transformation in Hungary and Central-Eastern Europe.** 31 p.
Gábor Oblath **Interpreting and Implementing Currency Convertibility in Central and Eastern Europe: a Hungarian Perspective.** 19 p.
- 3/93 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1992.** 19 s.
Seija Lainela **Baltian maiden talous vuonna 1992.** 25 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa vuonna 1992.** 14 s.
- 4/93 Jouko Rautava **Monetary Overhang, Inflation and Stabilization in the Economies in Transition.** 17 p.
Jarmo Eronen **Manufacturing Industries before and after the Collapse of Soviet Markets: a Comparison of Finnish and Czechoslovak Experience.** 19 p.

- 5/93 Pekka Sutela **Uusi hanke entisen rupla-alueen kaupankäynnin monenkeskeistämiseksi**. 8 s.
Juhani Laurila **Venäjän velkakriisin kehitys ja nykytilanne**. 10 s.
- 6/93 Jouko Rautava **Yritystuesta sosiaaliturvaan: Julkisen tuen muutospainet Venäjällä**. 7 s.
Jarmo Eronen **Venäjän uusi hallinnollinen aluejako**. 7 s.
Aleksi Tkatschenko **Pienyrittäjyys Venäjällä: Nykytilanne ja kehitysnäkymät**. 35 s.
- 7/93 Tuula Ryttilä **Russian Monetary Policy Since January 1992**. 20 p.
Inkeri Hirvensalo **Developments in the Russian Banking Sector in 1992-1993**. 22 p.
- 8/93 Seija Lainela - Pekka Sutela **Introducing New Currencies in the Baltic Countries**. 26 p.
Inna Shteinbuka **The Baltics' ways: Intentions, Scenarios, Prospects**. 27 p.
Inna Shteinbuka **Latvia in Transition: First Challenges and First Results**. 33 p.
Inna Shteinbuka **Industry Policy in Transition: the Case of Latvia**. 30 p.
- 9/93 Jouko Rautava **Venäjän keskeiset taloustapahtumat heinä- syyskuussa 1993**. 10 s.
Merja Tekoniemi **Venäjän parlamenttivaalien poliittiset ryhmittymät**. 3 s.
Jarmo Eronen **Venäläinen ja suomalainen periferia: Permin Komin ja Kainuun luetaloudellista vertailua**. 29 s.
- 10/93 Seija Lainela **Venäjän federatiivisen rakenteen muotoutuminen ja taloudellinen päätöksenteko; Pietarin asema**. 14 s.
Inkeri Hirvensalo **Pankkitoimintaa Pietarissa**. 14 s.
Juhani Laurila **Suoran sijoitustoiminnan kehittyminen Venäjällä ja Suomen lähialueella**. 29 s.
Juhani Laurila **Suomen saamiset Venäjältä. Valuuttakurssimuutosten ja vakautusten vaikutukset**. 8 s.
- 1/94 Pekka Sutela **Insider Privatization in Russia: Speculations on Systemic Change**. 22 p.
Inkeri Hirvensalo **Banking in St.Petersburg**. 18 p.
- 2/94 Aleksi Tkatschenko **Pienyritysten yksityistäminen Venäjällä**. 23 s.
Jarmo Eronen **Konversio Venäjällä: tulosten tarkastelua**. 10 s.
- 3/94 Juhani Laurila **Direct Investment from Finland to Russia, Baltic and Central Eastern European Countries: Results of a Survey by the Bank of Finland**. 14 p.
Juhani Laurila **Finland's Changing Economic Relations with Russia and the Baltic States**. 11 p.
Jouko Rautava **EC Integration: Does It Mean East-West Disintegration**. 8 p.
Eugene Gavrilencov **Macroeconomic Crisis and Price Distortions in Russia**. 20 p.
Eugene Gavrilencov **Russia: Out of the Post-Soviet Macroeconomic Deadlock through a Labyrinth of Reforms**. 22 p.
- 4/94 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1993**. 16 s.
Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1993**. 19 s.
Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1990-93**. 7 s.
- 5/94 Pekka Sutela **Production, Employment and Inflation in the Baltic Countries**. 22 p.
Seija Lainela **Private Sector Development and Liberalization in the Baltics**. 14 p.
Seija Lainela **Small Countries Establishing Their Own Independent Monetary Systems: the Case of the Baltics**. 17 p.
- 6/94 Merja Tekoniemi **Työttömyys ja sosiaaliturva Venäjällä**. 31 s.
- 7/94 Pekka Sutela **Fiscal Federalism in Russia**. 23 p.
Jouko Rautava **Interdependence of Politics and Economic Development: Financial Stabilization in Russia**. 12 p.
Eugene Gavrilencov **"Monetarism" and Monetary Policy in Russia**. 8 p.

- 8/94 Pekka Sutela **The Instability of Political Regimes, Prices and Enterprise Financing and Their Impact on the External Activities of the Russian Enterprises.** 31 p.
 Juhani Laurila **The Republic of Karelia: Its Economy and Financial Administration.** 37 p.
 Inkeri Hirvensalo **Banking Reform in Estonia.** 21 p.
- 9/94 Jouko Rautava **Euroopan unionin ja Venäjän välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus - näkökohtia Suomen kannalta.** 7 s.
- 10/94 Seija Lainela - Pekka Sutela **The Comparative Efficiency of Baltic Monetary Reforms.** 22 p.
 Tuula Ryttilä **Monetary Policy in Russia.** 22 p.
- 11/94 Merja Tekoniemi **Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste on säilynyt alhaisena?** 19 s.
- 1/95 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1994.** 19 s.
 Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1994.** 21 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan talouskehitys 1994.** 19 s.
- 2/95 Urmas Sepp **Inflation in Estonia: the Effect of Transition.** 27 p.
 Urmas Sepp **Financial Intermediation in Estonia.** 32 p.
- 3/95 Vesa Korhonen **EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.** 31 s.
 Jouko Rautava **Talousintegraatio ja Suomen turvallisuus - Suomi Euroopan unionin idän taloussuhteissa.** 21 s.
 Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1985-94.** 10 s.
- 4/95 Nina Oding **Evolution of the Budgeting Process in St. Petersburg.** 29 p.
 Urmas Sepp **A Note on Inflation under the Estonian Currency Board.** 12 p.
 Pekka Sutela **But ... Does Mr. Coase Go to Russia?** 14 p.
- 5/95 Urmas Sepp **Estonia's Transition to a Market Economy 1995.** 57 p.
- 6/95 Niina Pautola **The New Trade Theory and the Pattern of East-West Trade in the New Europe.** 21 p.
 Nina Oding **Investment needs of the St.Petersburg Economy and the Possibilities to meeting them.** 20 p.
 Panu Kalmi **Evolution of Ownership Change and Corporate Control in Poland.** 21 p.
- 7/95 Vesa Korhonen **Venäjän IMF-vakauttamisohjelma 1995 ja Venäjän talouden tilanne.** 37 s.
 Inkeri Hirvensalo **Maksurästtit Venäjän transitiotaloudessa.** 30 s.
 Seija Lainela **Baltian maiden omat valuutat ja talouden vakautus - pienten maiden suuri menestys.** 14 s.
- 8/95 Pekka Sutela **Economies Under Socialism: the Russian Case.** 17 p.
 Vladimir Mau **Searching for Economic Reforms: Soviet Economists on the Road to Perestroika.** 19 p.
- 9/95 Niina Pautola **East-West Integration.** 33 p.
 Panu Kalmi **Insider-Led Privatization in Poland, Russia and Lithuania: a Comparison.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Equity Markets in Russia.** 14 p.
 Jury V. Mishalchenko - Niina Pautola **The Taxation of Banks in Russia.** 5 p.
- 1/96 Juhani Laurila **Payment Arrangements among Economies in Transition: the Case of the CIS.** 23 p.
 Sergei Sutyryn **Problems and Prospects of Economic Reintegration within the CIS.** 17 p.
 Viktor V. Zakharov - Sergei F. Sutyryn **Manager Training - Another Emerging Market in Russian Educational Services.** 9 p.

- 2/96 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1995.** 12 s.
 Juhani Laurila **Katsaus lähialueisiin.** 28 s.
 Iikka Korhonen **Baltian vuosikatsaus.** 10 s.
 Pekka Sutela **Ukrainan ja Valkovenäjän taloudet vuonna 1995.** 10 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan siirtymätalouksien kehitys 1995.** 17 s.
- 3/96 Niina Pautola **Intra-Baltic Trade and Baltic Integration.** 12 p.
 Vesa Korhonen **The Baltic Countries - Changing Foreign Trade Patterns and the Nordic Connection.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Banking Sectors in Baltic Countries.** 22 p.
- 4/96 Niina Pautola **Trends in EU-Russia Trade, Aid and Cooperation.** 16 p.
 Niina Pautola **The Baltic States and the European Union - on the Road to Membership.** 20 p.
 Elena G. Efimova - Sergei F. Sutyryn **The Transport Network Structure of the St.Petersburg Region and its Impact on Russian-Finnish Economic Cooperation.** 11 p.
 Iikka Korhonen **An Error Correction Model for Russian Inflation.** 10 p.
- 5/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Direct Investment from Finland to Eastern Europe; Results of the 1995 Bank of Finland Survey.** 21 p.
 Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Social Consequences of Economic Reform in Russia.** 26 p.
 Iikka Korhonen **Dollarization in Lithuania.** 7 p.
- 6/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Suorat sijoitukset Suomesta Itä-Eurooppaan; Suomen Pankin vuonna 1995 tekemän kyselyn tulokset.** 20 s.
 Jouko Rautava **Suomi, Euroopan Unioni ja Venäjä.** 6 s.
 Niina Pautola **Baltian maiden talouskatsaus 1996.** 12 s.
- 1/97 Panu Kalmi **Ownership Change in Employee-Owned Enterprises in Poland and Russia.** 51 p.
- 2/97 Niina Pautola **Fiscal Transition in the Baltics.** 23 p.
 Peter Backé **Interlinkages Between European Monetary Union and a Future EU Enlargement to Central and Eastern Europe.** 19 p.
- 3/97 Iikka Korhonen **A Few Observations on the Monetary and Exchange Rate Policies of Transition Economies.** 8 p.
 Iikka Korhonen **A Brief Assessment of Russia's Treasury Bill Market.** 8 p.
 Rasa Dale **Currency Boards.** 14 p.
- 4/97 Sergei F. Sutyryn **Russia's International Economic Strategy: A General Assessment.** 17 p.
 Tatiana Popova **The Cultural Consequences of Russian Reform.** 17 p.
 Ludmilla V. Popova - Sergei F. Sutyryn **Trends and Perspectives in Sino-Russian Trade.** 11 p.
- 5/97 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1996.** 10 s.
 Iikka Korhonen - Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1996.** 12 s.
 Merja Tekoniemi **Katsaus lähialueisiin 1996.** 11 s.
 Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1996.** 10 s.
 Kari Pekonen **Valko-Venäjän talous vuonna 1996.** 6 s.
 Katri Lehtonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1996.** 13 s.
- 6/97 Niina Pautola **Towards European Union Eastern Enlargement - Progress and Problems in Pre-Accession.** 17 p.
 Katri Lehtonen **Theory of Economic Reform and the Case of Poland.** 26 p.
 Boris Brodsky **Dollarization and Monetary Policy in Russia.** 14 p.
- 7/97 Toivo Kuus **Estonia and EMU Prospect.** 24 p.
 Olga Luštšik **The Anatomy of the Tallinn Stock Exchange.** 23 p.
 Riia Arukaevu **Estonian Money Market.** 20 p.

- 1/98 Iikka Korhonen **The Sustainability of Russian Fiscal Policy.** 8 p.
Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Challenges to Reforming Russia's Tax System.** 18 p.
Niina Pautola **Optimal Currency Areas, EMU and the Outlook for Eastern Europe.** 25 p.
- 2/98 Peter Westin **Comparative Advantage and Characteristics of Russia's Trade with the European Union.** 26 p.
Urszula Kosterna **On the Road to the European Union - Some Remarks on Budgetary Performance in Transition Economies.** 31 p.
- 3/98 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys Venäjällä 1992-1997.** 10 s.
Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Katsaus Suomen kauppaan IVY-maiden ja Baltian maiden kanssa 1990-1997.** 11 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja ongelmat.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1997.** 10 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys 1997.** 12 s.
- 4/98 Kustaa Äimä **Central Bank Independence in the Baltic Policy.** 30 p.
Iikka Korhonen – Hanna Pesonen **The Short and Variable Lags of Russian Monetary Policy.** 11p.
Hanna Pesonen **Assessing Causal Linkages between the Emerging Stock Markets of Asia and Russia.** 10 p.
- 5/98 Laura Solanko **Issues in Intergovernmental Fiscal Relations – Possible Lessons for Economies in Transition.** 19 p.
Iikka Korhonen **Preliminary Tests on Price Formation and Weak-form Efficiency in Baltic Stock Exchanges.** 7 p.
Iikka Korhonen **A Vector Error Correction Model for Prices, Money, Output, and Interest Rate in Russia.** 12 p.
Tom Nordman **Will China catch the Asian Flu?** 14 p.
- 6/98 Saga Holmberg **Recent Reforms in Information Disclosure and Shareholders' Rights in Russia.** 17 p.
Vladimir R. Evstigneev **Estimating the Opening-Up Shock: an Optimal Portfolio Approach to Would-Be Integration of the C.I.S. Financial Markets.** 39 p.
Laura Solanko – Merja Tekoniemi **Novgorod and Pskov – Examples of How Economic Policy Can Influence Economic Development.** 14 p.
Ülle Lõhmus - Dimitri G. Demekas **An Index of Coincident Economic Indicators for Estonia.** 12p.
- 7/98 Tatyana Popova **Financial-Industrial Groups (FIGs) and Their Roles in the Russian Economy.** 24p.
Mikhail Dmitriyev – Mikhail Matovnikov – Leonid Mikhailov – Lyudmila Sycheva **Russian Stabilization Policy and the Banking Sector, as Reflected in the Portfolios of Moscow Banks in 1995–97.** 29 p.
- 1/99 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.
Iikka Korhonen – Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1998.** 10 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja näkymät.** 13 s.
Pekka Sutela **Ukrainan talouskatsaus 1998.** 14 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.